

АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА НА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ В ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ СЕКТОР

Д-р Беатрис Любенова¹

Резюме: Анализът на изпълнението на капиталовите изисквания и на факторните влияния за застрахователния сектор са на основата на официални статистически данни на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване за 31 страни за периода 2017–2020 г. Основният критерий за избор на анализирания период за банковия и застрахователния сектор е, данните да са сравними и съпоставими и да позволяват както извършване на сравнителен анализ, така и генерализиране на изводите. Регулаторната рамка за застрахователния сектор Платежоспособност II поставя важен акцент върху управлението на риска, който произтича от дейността на застрахователните компании, но и отделя специално внимание на капиталовите изисквания и капиталовите резерви, които трябва да бъдат поддържани. Проследяването на динамиката на относителните дялове на отделните видове капитал дава основание да се обобща, че през периода 2017–2020 г.

Установената промяна в разпределението на страните според относителния дял на капитала от първи ред в застрахователния им сектор е резултат от допускането на капитал от втори и капитал от трети ред в структурата на капиталовата база. Извършеният анализ потвърждава важността, която Платежоспособност II поставя върху качествените и количествените характеристики на капиталовите позиции, като се акцентира върху ролята, която има капиталът от първи ред относно устойчивостта на институциите спрямо рисковете от дейността им.

Ключови думи: собствен капитал, Платежоспособност II, капиталови изисквания, риск, относителен дял на капитала от първи ред

JEL: G22, G32, C10

DOI:

ANALYSIS OF EQUITY STRUCTURE IN THE INSURANCE SECTOR

Beatris Lyubanova, PhD

Abstract: The report analyzes the implementation of capital requirements for the insurance sector based on official statistical data of the European Insurance and Occupational Pensions Authority for 31 countries for the period 2017-2020. The main criterion for choosing the analyzed period is that the data are comparable and comparable and to allow both comparative analysis and generalization of conclusions. The regulatory framework for the insurance sector Solvency II places an important emphasis on the management of risk arising from the activities of insurance companies, but also pays special attention to the capital requirements and capital reserves that must be maintained. Tracking the dynamics of the

¹ beatrix_lyubanova@abv.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, България

relative shares of individual types of capital gives reason to conclude that in the period 2017-2020 there is a tendency to increase the share of first-order capital.

The established change in the distribution of countries according to the relative share of Tier 1 capital in their insurance sector is the result of the admission of Tier 2 and Tier 3 capital in the structure of the capital base. The analysis carried out confirms the importance that Solvency II places on the qualitative and quantitative characteristics of capital positions, emphasizing the role that Tier 1 capital has on the resilience of institutions against the risks of their activity.

Key words: *equity, Solvency II, capital requirements, risk, relative share of Tier 1 capital*

JEL: G22, G32, C10

DOI:

1. Въведение

Капиталовите изисквания заемат важно място в регулаторните изисквания, които трябва да се спазват от застрахователния сектор. Регулаторната рамка Платежоспособност II акцентира върху качествените и количествените характеристики за приемливост на елементите на собствения капитал, а повишаването на капиталовите изисквания показва важността и значимостта на заздравяване на капиталовата база при разширяване на рисковете в застрахователния сектор. Регулаторната рамка за застрахователния сектор Платежоспособност II поставя важен акцент върху управлението на риска, който произтича от дейността на застрахователните компании, но и отделя специално внимание на капиталовите изисквания и капиталовите резерви, които трябва да бъдат поддържани (Prodanov, Slaveva, Stanimirov, & Lyubanova, 2022). Целта на доклада е да се анализира структурата на капитала за застрахователния сектор. Изследването се базира на официални статистически данни на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (European Insurance and Occupational Pensions Authority) (EIOPA, н.д.) за 31 страни за периода 2017–2020 г., тъй като наличната информация за този период е сравнима и съпоставима.

2. Регулаторната рамка Платежоспособност II – ключови характеристики и особености

Развитието на финансовите пазари, внедряването на нови финансови инструменти, както и нарастването на съпътстващите им рискове са предпоставка за развитието на идеята за създаване на единни регулаторни стандарти за определяне на капиталовите изисквания за платежоспособност. С приемането на Директива 73/239/ЕЕС за направление общо застраховане и Директива 79/267/ЕЕС за направление животозастраховане се поставят основите за единни капиталови изисквания Платежоспособност в Европа. Целта от въвеждането на регулаторните изисквания е да бъдат установени реалистични минимални капиталови изисквания в застрахователния сектор чрез прилагането на единна методология. Основният акцент на регулатор-

ните принципи Платежоспособност се пада на техническите резерви и определянето на капиталовите инструменти, приемливи за собствени средства на застрахователните дружества на пазара. С течение на времето и констатираните резултати от прилагането на регулаторните изисквания се достига до извода, че техническите резерви не са достатъчен показател за установяване на минималните капиталови изисквания в застрахователния сектор. Това поражда необходимостта от преразглеждане на концепцията за определяне на водещата роля при определяне на минималните капиталови изисквания за платежоспособност в съответствие с икономическата конюнктура и развитието на финансовите пазари.

За разлика от регулаторната рамка Платежоспособност I, новите регулаторни изисквания Платежоспособност II акцентират върху постигането на стабилни капиталови изисквания, които се основават на регулаторни принципи за управление на риска. Ключова роля получава процесът на оценяване на риска, който трябва да обхваща всички потенциални рискове, на които са изложени дружествата от застрахователния сектор. Основната цел на новите регулаторни принципи Платежоспособност II е да определят финансовата възможност за изпълнение на задълженията в момента, в който стават изискуеми/предявени. Регулаторната рамка Платежоспособност II въвежда възможността за избор на подход при калкулиране на капиталовите изисквания за платежоспособност – стандартизиран подход и подход, основан на вътрешни модели. Изборът на подходящ подход за изчисленията е от ключово значение за точното определяне на техния рисков профил в съответствие с мащаба на дейността им. При разработването на регулаторната рамка Платежоспособност II е следвана концепцията за регулаторни изисквания на Базел II за банковия сектор, а именно въвеждането на трите стълба, които е необходимо да бъдат спазвани:

- Стълб 1 Количествени изисквания;
- Стълб 2 Качествени изисквания;
- Стълб 3 Прозрачност и оповестяване на информация.

В първия стълб на Платежоспособност II са разгледани количествените изисквания, които е необходимо да изпълнява всяка една застрахователна компания, която упражнява дейността си на територията на ЕС. Към него се отнасят установяването и анализирането на икономическия баланс, изчисляване на капиталовите изисквания за платежоспособност (MCR и SCR), както и последващо определяне на приемливите собствените средства на застрахователните компании. Основната цел на новите регулаторни изисквания е всички рискове, които подлежат на количествено измерване, да бъдат обхванати от капиталовите изисквания, приети с Платежоспособност II (Heep-Altiner, Drahs, Möller, & Weber, 2015, стр. 208).

Целта на Стълб 2 е да обхване няколко качествени характеристики, които да гарантират, че количествените изисквания са изчислени коректно.

Вторият стълб е съставен от два основни компонента - въвеждане и поддържане на система за управление на застрахователното дружество и риск мениджмънт, както и прилагането на надзорен преглед. За установяването на адекватни системи за управление и установяване на вътрешен контрол на системата се въвеждат четири ключови функции. Те са управление на риска, съответствие, вътрешен одит и актюерска функция. Целта от провеждането на надзорен преглед има за цел да установи, че застрахователната компания отговаря на изискванията, представени в Стълб 1 и Стълб 2 (Директива 2009/138/ЕО, 2009, стр. чл. 36).

Третият стълб на Платежоспособност II разглежда регулаторните изисквания за отчетност на застрахователните компании. Изискванията по Стълб 3 включват в себе си както количествени елементи, така и качествени характеристики за докладване от страна на застрахователните дружества на пазара. Въвеждат се два основни вида отчети – доклади за регулатора и доклади, обект на публично оповестяване, като Отчет за платежоспособност и финансовото състояние (SFCR) и Регулярен надзорен отчет (RSR), Отчет Собствена оценка на риска и платежоспособността (ORSA). Целта на тези доклади е да осигурят прозрачност на застрахователния пазар както на регулаторните органи, така и за обществото.

3. Анализ на структурата на собствения капитал

Капиталовата база за застрахователния сектор включва капитал от първи ред, капитал от втори ред и капитал от трети ред. Относителният дял на капитала от първи ред от капиталовата база в застрахователния сектор към 31 декември 2017 г. варира между 85,28% и 100%, като само в една страна застрахователните компании имат само капитал от първи ред, към 31 декември 2018 г. делът му е между 83,61% и 99,95%, към 31 декември 2019 г. е между 84,42% и 100%, към 31 декември 2020 г. варира между 84,2% и 99,81%, като в 25 страни той формира над 90% от капиталовата база.

Относителният дял на капитала от втори ред е от 0% до 14,71% към 31.12.2017 г., между 0,03% до 16,10% към 31 декември 2018 г., от 0% до 15,52% към 31 декември 2019 г. и от 0% до 15,69% към 31 декември 2020 г.

За периода 2017-2020 г. относителният дял на капитала от трети ред е с много малки относителни дялове, които в хронологичен ред са както следва: между 0% и 4,92%, между 0% и 5,93%, между 0% и 4,35% и между 0% и 4,55%, като до 1% дял на капитала от трети ред имат застрахователните компании в 25 страни. Анализът на динамиката на относителните дялове на отделните видове капитал дава основание да се обобщи, че през периода 2017–2020 г. се наблюдава тенденция към увеличаване дела на капитала от първи ред. Тази тенденция е в унисон с методологията Платежоспособност II, която отдава все по-голямо значение на качеството на активите и на капитала от първи ред.

Емпиричното разпределение на данните за застрахователния сектор според относителния дял на капитала от първи ред по години, представено чрез хистограми на разпределението, показва, че е налице динамика в разпределението им. През отделните години средната аритметична се колебае между 94,7% и 95,6%, като най-ниска е за 2020 г., а най-висока за 2017 г. На базата на средното квадратично отклонение е установена вариация в относителния дял на капитала от първи ред, която е най-голяма за 2020 г., а най-слаба е за 2017 (3,791%). За 2017 г. и 2018 г. са налице сходни разпределения, които могат да се определят като силно изразени ляво асиметрични разпределения, за които коефициентите на асиметрия са над -0,8. За 2019 г. настъпват макар и минимални изменения в разпределението на страните според относителния дял на капитала от първи ред от капиталовата база, но като цяло се запазва значителната лява отрицателна асиметрия, за 2020 г. промяната е в посока намаляване на броя на страните, които попадат в последната интервална група (Таблица 1).

Таблица 1. Характеристики на разпределението на държавите според относителния дял на капитала от първи ред в застрахователния сектор

Характеристики	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Средна аритметична величина (%)	95,6	95,1	95,0	94,7
Медиана (%)	96,0	95,1	95,4	94,7
Стандартно отклонение (%)	3,791	3,886	4,118	4,330
Коефициент на асиметрия	-0,8589	-0,9212	-0,8363	-0,7944
Коефициент на ексцес	0,1874	0,8782	0,1422	-0,0052

Източник: Изчисления на автора.

В резултат на извършения анализ на разпределението на страните според относителния дял на капитала от първи ред за застрахователния сектор с цел постигане на сравнимост и съпоставимост на резултатите отново е извършена групировка в интервали с ширина 5%, като се започва от 80% дял на капитала от първи ред и се достига до 100% относителен дял на капитала от първи ред, представени в Таблица 2. При разпределение на страните според относителния дял на капитала от първи ред в еднакви интервали ясно се вижда, че за всички анализирани години най-голям брой страни се установи за интервала над 95% до 100% относителен дял на капитала от първи ред в застрахователните им сектори. Същевременно се вижда, че през периода броят на страните в интервала над 95 % до 100% дял на капитала от първи ред намалява, като това означава, че застрахователните компании са се възползвали от възможността да увеличат дела на капитала от втори ред, както и да включат капитал от трети ред в капиталовата си база. Установената промяна в разпределението на страните според относителния дял на капитала от първи ред в застрахователния им сектор е резултат от допускането на капитал от втори и капитал от трети ред в структурата на капиталовата база.

Таблица 2. Разпределение на държавите според относителния дял на капитала от първи ред в застрахователния сектор от общия размер на собствения капитал

Относителен дял на капитала от първи ред в застрахователния сектор (%)	Държави (бр.)			
	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
над 80 до 85	-	1	1	1
над 85 до 90	3	2	4	4
над 90 до 95	7	12	8	11
над 95 до 100	21	16	18	15
Общо	31	31	31	31

Източник: Изчисления на автора.

4. Заключение

Извършеният анализ потвърждава важноста, която Платежоспособност II поставя върху качествените и количествените характеристики на капиталовите позиции, като се акцентира върху ролята, която има капиталът от първи ред относно устойчивостта на институциите спрямо рисковете от дейността им. Повишаването на капиталовите изисквания в регулаторната рамка показва значимостта на заздравяване на капиталовата база предвид разширяването на рисковете и спецификите в застрахователния сектор.

Използвани източници

ЕИОРА. (н.д.). (*European Insurance and Occupational Pensions Authority EIOPA*). Извлечено от (European Insurance and Occupational Pensions Authority): <https://www.eiopa.europa.eu/>

Heep-Altiner, Drahs, Möller, & Weber. (2015). *Finanzierung im (Schaden-) Versicherungsunternehmen - Schritt für Schritt zu den Finanzierungsanforderungen eines (Schaden-) Versicherungsunternehmens*. Karlsruhe, 2015: Verlag Versicherungswirtschaft.

Prodanov, S., Slaveva, K., Stanimirov, S., & Lyubenova, B. (2022). Empirical analysis of the determinants of non-life insurance consumption in Bulgaria since its accession to the European union. *Varazdin Development and Entrepreneurship Agency and University Nor*. Svishtov.

Директива 2009/138/ЕО, (November 2009 г.). Извлечено от иректива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content>